
Notiser

MEDISINSK NYTT

Høye personer får oftere nyrekreft

En norsk studie viser at menn som er høyere enn 180 cm har omkring dobbelt så stor risiko for å utvikle nyrekreft som menn som er lavere enn 160 cm (Am J Epidemiol 2004; 160: 1168 – 76). Det samme gjaldt for kvinner i den høyeste versus den laveste gruppen.

En slik sammenheng kan kanskje forklares gjennom genetiske faktorer som både disponerer for høyde og kreft, eller miljøpåvirkninger som går tilbake til fosterlivet. Studien, som tar utgangspunkt i koblinger mellom folkehelseundersøkelsene og Kreftregisteret, bekrefter også at det er en assosiasjon mellom høy kroppsmasseindeks og nyrekreft.

Langtidseffekter av ultralydundørsøkelser i graviditeten

En studie av gjentatte ultralydundørsøkelser i fosterlivet har tidligere vist at dette kan ha en viss påvirkning på fosterets lengdevekst. Nå har den samme forskergruppen fulgt barna frem til åtte års alder (Lancet 2004; 364: 2038 – 44). Da var det ingen sammenheng mellom antall ultralydundørsøkelser og barnas utvikling, verken når det gjaldt vekst, språk eller nevrologisk utvikling.

Forfatterne mener likevel at det er behov for flere randomiserte studier før man eventuelt kan konkludere med at ultralydundørsøkelser under graviditeten ikke har skadelige effekter på barnet.

Depresjon hos eldre

Behandling av depresjon hos eldre kan gi større helsegevinster enn intervensjoner i forhold til andre sykdommer. Slik konkluderer forfatterne av en studie publisert i *Annals of Family Medicine* (2004; 2: 555 – 62). De inkluderte mer enn 1 800 eldre pasienter med depresjon, og fulgte disse i 12 måneder.

Halvparten av deltakerne fikk behandling av psykolog eller psykiatrisk sykepleier, og antidepressive medikamenter eller psykoterapi. Den andre halvparten kunne benytte seg av den typen helsetjeneste som var tilgjengelig, men uten noen aktiv intervensjon. Samtidig ble deltakerne undersøkt og ev. behandlet for somatiske lidelser.

Kontrollert for andre faktorer var alvorlighetsgraden av depresjon den eneste som hadde signifikant sammenheng med livskvalitet, fysisk og mental funksjon.

Behandling av Parkinsons sykdom

Ved Parkinsons sykdom fører en progredierende degradering av dopaminerge nevroner i basalgangliene til gradvis økt akinesi, bradykinesi, stivhet og skjelving. De fleste pasientene responderer på medisiner, men noen trenger en mer komplisert behandling, som implantasjon av et pacemakerliknende instrument ved basalgangliene i hjernen. Dette er en effektiv, men komplisert prosedyre som utføres på et fåtall pasienter.

I en fransk studie ble bavianer med parkinsonliknende sykdom behandlet med elektriske impulser fra en elektrode som var implantert mellom hodeskallen og hjernen, rett over motorisk cortex (*Neuron* 2004; 44: 769 – 78). Behandlinger førte til signifikant bedret evne til å gå og klatre. Dyrene så ikke ut til å ha bivirkninger av behandlingen.

Den nye behandlingen av parkinsonliknende sykdom hos bavianer prøves for tiden ut på ti mennesker i en klinisk fase I-studie som et alternativ til elektroder implantert ved basalgangliene.

ACE-hemmere mot demens?

ACE-hemmere kan forsinke utviklingen av Alzheimers sykdom. Det er konklusjonen i en prospektiv og ikke-blindet undersøkelse fra Japan (*Neurology* 2004; 63: 1324 – 5).

Forskerne sammenliknet effekten av fire ulike ACE-hemmere og to kalsiumblokkere på 162 pasienter med lett til moderat grad av Alzheimers sykdom. Alle hadde hypertensjon, var minst 65 år gamle og hadde Mini Mental Status Test-skårer (MMS) mellom 13 og 23.

Pasientene ble randomisert i tre grupper: behandling med ACE-hemmere som kan passere blod-hjerne-barrieren (captopril eller perindopril), ACE-hemmere som ikke kan passere blod-hjerne-barrieren (enalapril eller imidapril) eller kalsiumblokkere (nifedipin eller nilvadipin).

Fallet i MMS-skårer etter ett år var signifikant mindre blant dem som ble behandlet med captopril eller perindopril (0,6 poeng) enn hos dem som ble behandlet med andre ACE-hemmere (4,6 poeng) eller kalsiumblokkere (4,9 poeng).

I en kommentar i samme utgave av *Neurology* (2004; 63: 1145) heter det at funnet er spennende, men at det er grunn til skepsis. Studien var bl.a. ikke blindet og pasientene i sammenlikningsgruppene hadde en kraftigere demensutvikling enn forventet.

Analgetika og schizofreni

En stor kohortstudie viser en signifikant sammenheng mellom bruk av analgetika i andre trimester og økt risiko for schizofreni hos barnet (Br J Psychiatry 2004; 185: 366 – 71).

Forskerne koblet data fra det danske sentralregisteret for psykiatriske sengeinstitusjoner og fra en database over 8 000 personer født i perioden 1959 – 61 der mødrene hadde gitt informasjon om legemiddelbruk under graviditeten. 116 personer (1,5 %) utviklet schizofreni frem til 1999.

Prenatal eksponering for analgetika i andre trimester var forbundet med økt risiko for schizofreni, selv etter justering for en rekke mulige konfunderende faktorer (justert oddsratio 4,75; 95 % KI 1,9 – 12,0).

Selv mord blant leger

En rekke studier har vist overhyppighet av selvmord blant leger, men resultatene var vært sprikende. Amerikanske forskere har gjennomgått litteraturen og inkluderte 25 studier publisert etter 1960 i en metaanalyse (Am J Psychiatry 2004; 161: 2295 – 302).

Sammenliknet med den generelle befolkning var det en klar overhyppighet blant kvinnelige leger (suicidratio 2,27; 95 % KI 1,90 – 2,73) og en viss overhyppighet blant mannlige leger (suicidratio 1,41; 95 % KI 1,21 – 1,65).

Flere av studiene var gamle og kvaliteten var varierende. Årsakene til de forhøyede ratene er ikke fullstendig kjent.

Lite søvn øker appetitten

Det er kjent at søvnlengden påvirker metabolismen. I en studie fra Chicago målte forskerne to hormoner: leptin, som hemmer appetitten, og ghrelin, som øker appetitten hos 12 unge, friske, normalvektige menn (Ann Intern Med 2004; 141: 846 – 50).

Mennene sov fire timer per natt i to netter, og resultatene ble sammenliknet med to netter med ti timers søvn.

Søvnrestriksjon var forbundet med reduksjon i leptinnivået og økning i ghrelinnivået, økt sultfølelse og økt appetitt, særlig for kaloririk mat med høyt karbohydratinnhold.

Forfatterne diskuterer om søvndeprivasjon er en risikofaktor for overvekt, og om fedmeepidemien har sammenheng med at gjennomsnittlig søvnlengde i USA er redusert med 1 – 2 timer de siste 40 årene.

Publisert: 20. januar 2005. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 11. juli 2026.